H1 350 EREV SHEL SHOSHANIM

(Dor, Moshe & Hadar, Yosef) Ruusujen ilta

(päivitelty 21.1.2023)

H1 HEPREA LAULUT https://gen.fi/h1.html
H1 LAULUT 326–350 https://gen.fi/h1-326_350.html
H1 350 Erev shel shoshanim (Dor, Moshe & Hadar, Yosef) Ruusujen ilta
https://gen.fi/h1-350.html

SISÄLLYSLUETTELO

0. Dokumentteja
1. Erev shel shoshanim
2. Jae Tanachista (Laul. l. 5:2)
3. Sanastoa

0. DOKUMENTTEJA

Avigal, Miriam (Miki); lastenlaulujen laulaja, Erev shel shoshanim -laulun ensimmäinen esittäjä; Isr. [1936–2015]
https://he.wikipedia.org/wiki/מרים_אביגל
https://www.zemereshet.co.il/artist.asp?id=659

Dor, Moshe; juut. runoilija, kääntäjä, toimittaja; Isr. [1932–2016]
https://he.wikipedia.org/wiki/משה_דור

Dudaim-duo ("Lemmenmarjat"); Benny Amdursky & Israel Gurion; Isr. [1957–1993]
https://en.wikipedia.org/wiki/Dudaim
https://www.discogs.com/artist/2532669-HaDudaim

Erev shel shoshanim
https://en.wikipedia.org/wiki/Erev_Shel_Shoshanim
https://www.hagalil.com/2017/05/erev-shel-shoshanim/

Forsberg, Juhani; suom. teologi [1939–]
https://fi.wikipedia.org/wiki/Juhani_Forsberg

Hadar, Yosef; isr. säveltäjä, kuoronjohtaja, musiikin opettaja [1926–2006]
https://he.wikipedia.org/wiki/יוסף_הדר
https://www.youtube.com/channel/UCbmrpCXoaXJWVurVmLBFCmg/
https://web.nli.org.il/sites/NLI/Hebrew/music/music-stories/daily_song/Pages/Joseph_Hadar.aspx
https://www.zemereshet.co.il/artist.asp?id=296

Yarkoni, Yaffa (Yafa); "sotien laulajatar", Israel-palkinto 1998 [1925–2012]
https://en.wikipedia.org/wiki/Yafa_Yarkoni

1. EREV SHEL SHOSHANIM

Moshe Dorin sanoittaman ja Josef Hadarin säveltämän Erev shel shoshanim -laulun levytti ensimmäisenä Miriam Avigal vuonna 1955, seuraavina kaksi vuotta myöhemmin Yaffa Yarkoni ja Dudaim-duo. Laulua pidetään modernin israelilaisen laulun airuena.

Vuonna 1967 Juhani Forsberg käytti Israelissa oppimaansa ja israelilaiseksi kansansävelmäksi luulemaansa melodiaa sanoittamaansa Adventtilauluun, joka otettiin myöhemmin Suomen ev.lut. kirkon vuoden 1986 virsikirjaan (virsi 15 "Tiellä ken vaeltaa").

Dor, Moshe 1955

1 עֶרֶב שֶׁל שׁוֹשַׁנִּים,
נֵצֵא נָא אֶל הַבֶּסְתָּן.
מוֹר, בְּשָׂמִים וּלְבוֹנָה
לְרַגְלֵךְ מִפְּתָן.

פִּזְמוֹן: לַיְלָה יוֹרֵד לְאַט \ מֵעַל,
וְרוּחַ־שׁוֹשָׁן נוֹשְׁבָה.
הָבָה, אֶלְחַשׁ לָךְ שִׁיר בַּלָּאט,
זֶמֶר שֶׁל אַהֲבָה.

2 שַׁחַר, הוֹמָה יוֹנָה.
רֹאשֵׁךְ מָלֵא טְלָלִים.
פִּיךְ אֶל הַבֹּקֶר שׁוֹשַׁנָּה,
אֶקְטְפֵנוּ לִי.

אָריק אַיְנְשְׁטַיְן(1966):
סִלְחוּ לִי, הַדּוּדָאִים, אִם שִׁנִּיתִי כַּמָּה צְלִילִים.
אֲנַחְנוּ חֲבֵרִים.

1 ערב של שושנים,

נצא נא אל הבוסתן.
מור, בשמים ולבונה
לרגלך מפתן.

פזמון: לילה יורד לאט\מעל,
ורוח שושן נושבה.
הבה, אלחש לך שיר בלאט,
זמר של אהבה.

2 שחר, הומה יונה.
ראשך מלא טללים.
פיך אל הבוקר שושנה,
אקטפנו לי.

אריק איינשטיין(1966):
סלחו לי, הדודאים, אם שיניתי כמה צלילים.
אנחנו חברים.

1. Erev shel shoshanim,
netse na el habustan.
Mor, besamim ulevona
leraglech miftan.

pizmon: Laila jored leat / meal,
veruach shoshan noshva.
Hava, elchash lach shir balat,
zemer shel ahava.

2. Shachar, homa jona.

Roshech male tlalim.
Pich el haboker shoshana,
ektefenu li.

Arik Einstein (1966):
Slicha li, haDudaim, im shiniti kama tslilim.
Anachnu chaverim.

1. Ruusujen ilta,
menkäämme ulos puutarhaan.
Mirha, tuoksuaineet ja suitsuke
ovat jalkasi astinlauta.

kertosäe: Yö laskeutuu hitaasti / ylhäältä/päältä,
ja tuoksu ruusun viipyy.
Annas, minä kuiskaan sinulle laulun salaa,
rakkauden sävelmän.

2. Aamunsarastus, kyyhkynen ääntelee.
Pääsi on tullut täyteen kastepisaroita.
Suusi on ruusu kohti aamua,
minä poimin sen itselleni.

Arik Einstein (1966):
Antakaa minulle anteeksi, Dudaim, jos muutin joitakin säveliä.
Me olemme ystäviä.

2. JAE TANACHISTA (Laul. l. 5:2)

3. SANASTOA

SÄE 1

√ערב sekoittaa
Eurooppa, "illan maa"
Arabia, "sekakansa"

עֶרֶב mask. a-segol. ilta, "valon/päivän ja pimeyden/yön sekoitus"

עֲרָבִים mon.

עַרְבַּיִם du. iltahämärä, "kaksoisilta"

vrt. צָהֳרַיִם mask. du. keskipäivä, "kaksoiskirkkaus"

√אשר kulkea suoraan

אֲשֶׁר rel.pron./konj. joka, mikä; että

> שֶׁ

> שֶׁל omistuspartikkeli [אֲשֶׁר + לְ "joka jollekin"]

אָשֵׁר henk. mask. Asher [Asser], "onnellinen; hän, joka kulkee suoraan"

אַשּׁוּר paik. fem. Ashur [Assyria],
"tasanko; paikka, missä kuljetaan suoraan"

√שוש liikkua: kuusi luomispäivää,
joiden aikana luotiin liike eli elämä ja materia

שׁוּשַׁן mask. (13x, 1. Kun. 7:10) lilja, "kuusilehtinen kukka"

שׁוֹשָׁן P (1. Kun. 7:22, 1. Kun. 7:26), NH

שׁוֹשַׁנִּים [שֹׁשַׁנִּים] mon.

שׁוֹשַׁנָּה fem. (4x, Hoos. 14:6, Laul. l. 2:1, Laul. l. 2:2, 2. Aik. 6:2)

- 1. BH lilja
- 2. PBH kukka
- 3. NH (puhek.) ruusu = וֶרֶד mask.

שׁוֹשַׁנִּים mon.

שׁוֹשַׁנַּת־יַעֲקֹב fem. MH Jaakobin ruusu
(juutalaisseurakunnan nimitys)

שׁוֹשַׁנַּת־הָרוּחוֹת fem. NH kompassi, "tuulien ruusu"

שֵׁשׁ num. fem. (275x) kuusi

sisarj. √זוז liikkua edestakaisin

sisarj. √צוץ liikkua hitaasti: kukan puhkeaminen

sisarj. √סוס liikkua nopeasti

סוּס mask. hevonen, "nopeasti liikkuva"

סִיס mask. pääskynen, "nopeasti liikkuva"

sisarj. √שׂוּשׂ / שוש שׂיש / שיש iloita: liikkeenä näkyvä ilo

√יצא v. (1067x) mennä ulos, tulla ulos, lähteä ulos ≠ √בוא bo (2565x)
tx: pa. fut. mon. 1. lähdemme

יְצִיאָה fem. [verbaalisubst. pa.] PBH uloskäynti

צֵאנָה pa. imperat. mon. 2. fem. tulkaa ulos! (tytöt)

√נוא keskeyttää liike

נָא interj. (404x) oi! "toisen ajatuksen keskeyttäminen"

מָן mask. (14x) manna, "mitä ihmettä!" (*מַה־נָּא)

הוֹשִׁיעָה נָא!

≠ sisarj. √נוע liikkua

שְׁוָא נַע liikkuva eli ääntyvä shva

קוֹלנוֹעַ mask. NH elokuvateatteri, "liikkeen ääni"

תְּנוּעָה fem. liike, liikkuminen, liikenne; vokaali

מָנוֹעַ mask. moottori, kone, "liikuttaja"

אוֹפַנּוֹעַ mask. moottoripyörä

sisarj. √נוח levätä

נֹחַ henk. mask. (46x) Noach, "lohduttaja; lepääjä"

מָנוֹחַ henk. mask. (18x) Manoach [Manoah], "lepopaikka"

√אלה nostaa käsi, osoittaa kädellä:

v. vannoa, kirota, valittaa, "nostaa käsi/kädet ylös"

אֶל prep. luo, kohti > לְ prep. -lle, -lla

בּוּסְתָּן mask. PBHL (pers.) puutarha, puisto

[pers. bō tuoksu, stan paikka]

vrt. Kazakstan, Turkmenistan, Kurdistan

√מרר v. (14x) maistua katkeralta, olla katkeroitunut/murheellinen

מוֹר mask. (12x) mirha, mirhami

Mirha/mirhami on öljystä, viinistä ja hyväntuoksuisista yrteistä keitetty paksu yrttineste, jota käytetään voitelemiseen.

מִרְיָם henk. fem. Mirjam eli Maria, "meren katkeruus"

מָרָה henk. fem. "katkeruus" (Noomi/Naomi)

√בשם בשֹׂם PBH tuoksua hyvältä

בָּשֶׂם / בֹּשֶׂם / בֶּשֶׂם mask. (30x)

- 1. balsamiöljy, balsamipuu, tuoksuaine
- 2. NH tuoksu, aromi

מֵי־בֹשֶׂם מי בושם

mask. du. NH hajuvesi

יְבוּשַׂם לְךָ!

interj. Olkoon hyvänhajuista/-makuista sinulle!

Hyvää ruokahalua! Terveydeksi!

בְּתֵאבוֹן Hyvää ruokahalua!

לְחַיִּים Terveydeksi! "Elämäksi!"

• balsami-sana johtuu tästä heprean juuresta

√לבן v. (5x) olla valkoinen

לְבוֹנָה [לְבֹנָה] fem. (21x) suitsuke, "valkoaine", incense, frankincense

לָבָן adj. (29x) valkoinen; Laban

לְבָנוֹן paik. fem. (71x) Levanon [Libanon], "valkovuorinen"

√רגל kulkea jalan, oppia askel askeleelta, panetella (painaa jalan alle)

רֶגֶל fem. (243x) jalka; kerta

רַגְלַיִם du.

רְגָלִים mon. (myös) pyhiinvaellusjuhlat

פֶּסַח "ohi kulkeminen", pääsiäinen

שָׁבוּעוֹת "viikot", helluntai, nykyjuutalaisuudessa lain antamisen juhla

סֻכּוֹת "majat", lehtimajanjuhla

√פתה olla avoin/leveä

מִפְתָּן mask. mem-nom. (8x) kynnys, "avatun oven alla"

פִּתָּה פיתה fem. NHL (aram) pitaleipä, "avoin leipä"

sisarj. √פתח avata

KERTOSÄE

√לון [(myös) לין] (58x) yöpyä

לַיְל mask. diftongisegol. (233x) yö

לַיְלָה yks. lokat. (ilman lokatiivista merkitystä)
(virsi 162, 2. säk. kun yötä kohti kuljetaan)

לֵילוֹת mon.
• Laila (hepr.)
• Leila (aram.)

√ירד v. (379x) laskeutua, kulkea/siirtyä alaspäin
tx: pa. partis./prees. yks. mask.

הַיַּרְדֵּן paik. mask. (181x) Jordan-virta, "alas laskeutuva"

vrt. יַרְדֵּן paik. fem. NH Jordania (valtio)

≠ √עלה v. (890x) nousta, kulkea tai siirtyä ylöspäin

עֲלִיָּה fem.
• 1. BH kattohuone
• 2. PBH nousu ≠ יְרִידָה
• 3. NH pyhiinvaellus Jerusalemiin, juutalaisen maahanmuutto

√אטט olla hidas

אַט adv. (5x) rauhallisesti, hellästi

לְאַט adv. hitaasti ≠ מַהֵר adv. (14x) nopeasti

איטי אִטִּי adj. hidas

מעל מֵעַל adv. päältä, ylhäältä

[מִן prep. -sta, עַל prep. päällä, päälle]

√רוח avata vapaa tila

רוּחַ mask./fem. NH fem. henki, Henki, tuuli

רוּחוֹת mon. tuulet, henget

רוּחַ־הַקֹּדֶשׁ mask. NH Pyhä Henki, "pyhäkön Henki"

רֵיחַ mask. tuoksu

√ישב v. (1036x) istua, asua לָשֶׁבֶת

tx: nif. partis./prees. yks. fem.

מוֹשָׁב mask. (44x) istuin, asuinpaikka, NH moshavi

מוֹשָׁבָה fem. kylä

√יהב v. (33x) antaa

tx: pa. imperat. yks. 2. mask. painollinen/emfaattinen muoto

Käskymuodot הַב ja הָבָה ovat muodostuneet taipumattomiksi kehottaviksi interjektioiksi eli huudahdussanoiksi (annas!). Alun perin yksikölliset maskuliiniset hav- ja hava-imperatiivit voidaan siksi kohdistaa myös naiselle tai monelle.

הָבָה, נָגִילָה!

√לחש v. (3x) kuiskata, hiiskua, vrt. suom. hyssytellä

tx: pa. fut. yks. 1. c. tulen kuiskaamaan, tahdon/aion kuiskata

√לאט peittää, salata

לָאט / לָט mask. (6x) salaisuus, salainen paikka

בַּלָּאט / בַּלָּט adv. salaa, salaisesti, vaivihkaa

sisarj. √לוט verhota

לוֹט henk. mask. Lot [Loot], "verho"

√זמר ylläpitää elämää ja vaalia uuden tuottamista, v. (45x)

- 1. pi. laulaa soitinten säestyksellä, soittaa
- 2. pa. karsia oksia viiniköynnöksestä,

זֶמֶר mask. PBH sävelmä, laulu

SÄE 2

√שחר etsiä valoisaa tulevaisuutta, v. (14x) etsiä aikaisin

שַׁחַר mask. [a-segol.] (24x) aamunsarastus

שָׁחוֹר adj. (6x) musta, "pimeä"

√המה v. (34x) pauhata, olla äänekäs, humista, kohista
kyyhkysestä: kuhertava, hyrisevä, huhuileva

tx: pa. partis./prees. yks. fem. = הוֹמִיָּה

הָמוֹן mask. (81x) kohisevan kansanjoukon paljous; paljous; pauhu

יוֹנָה

- 1. fem. kyyhkynen יוֹנִים
- 2. henk. mask. Jona [Joona]

אִשָּׁה fem. נָשִׁים

בֵּיצָה fem. בֵּיצִים

יוֹנָה fem. יוֹנִים

מִלָּה fem. מִלִּים

שׁוֹשַׁנָּה fem. שׁוֹשַׁנִּים
שָׁנָה fem. שָׁנִים

√טלל v. (1x) heittää päälle, pi. kattaa

טַל mask. [a-segol.]
• 1. (31x) yökaste(pisara), tihkusade, "päälle heitetty"
• 2. henk. mask. NH Tal

טְלָלִים

√פהה olla auki, aloittaa

vrt. √פתה olla avoin/leveä > pita eli avoin leipä

פֶּה mask. (502x) suu, nokka, aukko; miekan terä (vrt. Ilm. 1:16)

פִּי־ st. constr.

פִּי־ st. suff.
tx: yks. + suff. yks. 2. fem.

פִּיּוֹת mon.

√בקר tutkia tarkasti yksityiskohdat, pitää tarkkaa huolta

בֹּקֶר mask. [å-segol.] aamu,
"tutkitaan/nähdään pimeän yön jälkeen tarkasti yksityiskohdat"

בָּקָר mask. nautakarja; se, mistä pidetään tarkkaa huolta

√קטף v. (5x) poimia, katkaista käsin לִקְטֹף pa. inf.
tx: pa. impf. yks. 1. c.

+ suff. yks. 3. mask. (הוּ־ kevyt eli painoton suffiksi)
pitkä ns. energinen suffiksi, ks. ITH s. 142

* -יָנְהוּ > -יָנוּ